

Rainer & Lou: cartes d'amor, d'afecte i d'amistat

WIKIMEDIA COMMONS

JOAQUIM ARMENGOL

La història és injusta amb algunes de les seves personalitats femenines més rellevants, cauen inexorablement en l'oblit o bé se les recorda principalment per la seva vida amorosa, i en queda a l'ombra la brillant producció artística. Hi ha una famosa fotografia del 1882 en què Nietzsche i Paul Rée simulen tirar d'un petit carro de fusta on seu una desafiant Lou Andreas-Salomé, amb un fuet a les mans. És una fotografia simbòlica en què queda a la vista el poder d'aquesta dona increïble capaç de captivar el cor d'alguns dels grans intel·lectuals de l'època. Entre ells, principalment, el de Rainer Maria Rilke. Però la fotografia és equívoca pel que fa a la imatge real de Lou. En general, la concepció que es té d'ella és frívola i romàntica, la imatge d'una *femme fatale*. Res més allunyat de la realitat. Andreas-Salomé va ser una de les in-

tel·ligències femenines més clarividents del seu temps, amb una producció artística de primer ordre, com ho demostren les biografies que va escriure de Nietzsche i del mateix Rilke, imprescindibles; el dietari de quan investigava amb Freud i els assajos sobre aspectes de la psicoanàlisi, l'epistolari o les seves extraordinàries memòries. En canvi, Rilke ha passat amb justícia a la història de la literatura com un gran poeta. ¿Seria el mateix poeta Rilke sense Lou? Per cert, va ser a petició d'ella que l'escriptor va canviar el seu nom René pel de Rainer. Lou i Rainer van ser amants entre el 1897 i el 1901, fins que ella va decidir posar fi a la relació de parella. Lou tenia 14 anys més que Rainer, i l'aventura va ser un amor apassionat, un afecte que es va transformar en una sòlida i profunda amistat que va durar fins a la mort de Rilke el 1926, als 51 anys. Límits publica el primer volum de la seva correspondència, una selecció reveladora i significant pel

RAINER & LOU. CARTES SELECCIONADES
R.M. RILKE I LOU ANDREAS-SALOMÉ
ED. LÍMITS
TRADUCCIÓ DE FONTCUBERTA
182 PÀG. / 16 €

que fa a la relació que van mantenir, però que desvela per damunt de tot la gran importància que va tenir Lou com a suport vital al poeta, en especial quan Rilke travessava una llarga i turmentadora crisi artística. Lou no va ser només l'amant de Rilke, sinó la seva amiga d'ànima, la consellera i el seu consol. I més encara a nivell artístic i intel·lectual, perquè Lou podia comprendre la complexitat del procés mental que suposa la creació artística i els significats impalpables, sovint volàtils i inexplicables, de la poesia. A part d'això, i en paral·lel, les cartes ens permeten seguir la vida i el moviment existencial d'ambdós, els matrimonis, els fills, la feina, els llibres, els viatges, els neguits: tot allò que fa de Lou i Rilke éssers consemblants, i no pas meres figuracions literàries.

Hi ha també la llengua alada, la meravellosa escriptura de les cartes; especialment les de Rilke que, de vegades, semblen poemes en prosa, fulgurants i devastadors, tocats d'un lirisme tan bell i exquisit que deixa el lector sense alè. I pensar que en van cremar moltes a petició de Lou! ¿Dóna això més valor a les que s'han conservat? De vegades n'hi ha prou amb una frase per ser captivats per la lectura o un petit fragment sembla ja definitiu: "Per què ha de ser així, oi, Lou? Oi que hem de ser com un corrent i no ficar-nos en canals per portar aigua a les pastures? Oi que ens hem de mantenir enters i mormolejar? Potser quan ens fem molt vells, un dia, per fi, podrem afluir, entendre'ns i desembocar en un delta... estimada Lou!"

L'Editorial Límits, com bé anuncia, vol atansar al lector en català títols de la literatura universal de qualsevol cultura, considerats d'especial interès per la temàtica tractada i la qualitat literària, amb la valuosa contribució de traductors reconeguts. Això és un fet. Em diuen que el segon i definitiu volum d'aquesta meravellosa correspondència serà a finals d'any a les llibreries. ♦♦

L'ESCUMA DE LES LLETRES

LLUÍS A. BAULENAS

Modiano i la memòria

Que bé caminen per París els personatges de Patrick Modiano! La ciutat és present a la seva obra en molts nivells, però sempre de manera ajustada i eficaç. A un servidor li agrada fer personatges que vagaregin per Barcelona, li agrada que de cop i volta pateixin coses que els destaroten, però com li agradaria saber fer-los caminar per la seva ciutat com Modiano fa amb els seus i per París. En aquest sentit, no hi ha màgia parisenca. El París de Modiano, sigui el del present o el de la seva joventut, que ens transmet sovint a base d'arguments relacionats amb l'època de l'ocupació o a base de *flash-backs* derivats de la mateixa història, és un París normal, quotidià, on trobes tots els ingredients que una gran ciutat pot aportar a un relat literari. Escric això arran de la publicació de la darrera novel·la del premi Nobel francès, *Perquè no et perdís pel barri* (Proa, 2015, traducció de Marc Ubach). Aquesta novel·la, on apareix el que se suposa que és l'*alter ego* de l'escriptor, és gairebé claustrofòbica. Està ambientada en tres localitzacions: l'interior del pis del protagonista, els carrers de París i el poble dels afores que li fa reviure un episodi d'infantesa i de joventut. Llavors, reapareix el París dels anys 50 i, igual que en altres llibres de l'autor, la memòria recupera passatges oblidats de la pròpia vida. I un cop recuperats, de nou ben vius, plantegen qüestions inesperades.

CAPBUSSAR-SE EN EL PASSAT

La memòria, la ressuscites o no, però si ho fas t'has d'atenir a les conseqüències, et ve a dir. I la ciutat, els llocs concrets, les cases, els carrers, t'ajuden a recuperar-la. Com si anassis estirant un fil que va portant a la superfície objectes, imatges, persones, cases, des del passat partint de la base que un record en porta un altre. La novel·la és tendra, fins i tot sentimental sense que vulgui ser dit: en el fons no és sinó una crisi d'identitat d'algú que entra en la darrera etapa de la vida (Jean Dargane vol ser el mateix Modiano, que ha fet 70 anys) i, gràcies a una pirueta argumental (algú troba la seva agenda perduda), li és permès de confrontar-se amb un episodi vital del seu passat. Des de l'admiració, vet aquí una novel·la continguda, concisa, ben feta i profundament honesta. ♦♦

L'APARADOR

ARA

FICCIÓ

La nena que es va...
R. PUÉRTOLAS
Rosa dels Vents

L'escriptor francès Romain Puértolas s'ha especialitzat a escriure novel·les somiuses, divertides i romàntiques. A *La nena que es va empassar un núvol tan gros com la Torre Eiffel* explica el viatge d'una mare al Marroc per emportar-se'n la seva filla adoptiva: la nena està molt malalta.

INFANTIL

Bromes pesades S.A.
JOHN / BARNETT
Estrella Polar

El Miles es desperta un dia amb la por al cos: "La nit abans havia somiat que tot era un somni i ara només volia seguir dormint". Així i tot, es lleva i va a l'institut, on acompanyat dels amics fa gamberrades. *Bromes pesades S.A.*, de Jory John i Mac Barnett, vol fer-se un lloc entre els lectors més joves.

ASSAIG

Economia sense...
IANNIS VAROUFAKIS
Destino

El ministre d'Economia de Grècia, Iannis Varoufakis, exposa amb amenitat i accessibilitat alguns dels punts calents del sistema econòmic actual. Quina és la relació entre poder i diners? Per què el deute d'uns genera la fortuna d'altres? De quina manera es pot intentar sortir de la crisi actual?